

Ang Daigdig ng mga Nordiko
(Halaw mula sa Mito ng mga Eskandinaba)
Ni Marina Gonzaga-Merida

Ang Edda ay nahahati sa dalawa: ang matandang Edda (patila o poetiko) at ang Batang Edda (tuluyan o prosa). Inilalahad sadalawang Edda ang mga paniniwala ng mga sinaunang tao sa hilagang Europa ukol sa kanilang kapaligiran at kanilang relasyon sa mga diyos at diyosa. Ang Matandang Edda ay gabay na nagbibigay-paliwanag sa mga manunulat at makata ng ikalawang Edda. Ang batang Edda ay nagpasalin-saling salaysay sa kasunod na henerasyon.

Sa Mito ng mga Nors, may siyam na daigdig na nahahati sa tatlong antas - ang mataas na antas, panggitna, at mababa. Sa mataas na antas, makikita ang tahanan ng mga diyos o Aesir (Asgard), ng mga elves (ang Alfheim), at ng mga Vanir (ang Vanaheim). Sa panggitnang antas ay makikita ang tahanan ng mga tao (Midgard), ng mga higante (Jotunheim) ng mga itim na elves (Svarfaheim), at ng mga duwende (ang Nithavellir). Samantala, nasa ikatlong anta sang Muspelheim, nagbabagang mundo sa dakong Timog ng rehiyon, at ang Niflheim na mundo ng mga patay. Lahat ng antas ay pinag-uugnay ng puno ng Yggdrasil.

Batay sa Matandang Edda, noong unang panahon, walang daigdig ng maituturing. Mayroon lamang dalawang rehiyon: ang rehiyon ng yelo (kilala bilang Niflheim) at rehiyon ng apoy (Muspelheim). Sa pagtatagpo ng apoy at yelo, nalikha ang isang higante, si Ymir, at kaniyang tagapangalagang baka, nagngangalang Audhumbla. Nabuhay si Ymir sa pamamagitan ng pagdila sa maalat na yelo. Mula sa kaniyang pagdila sa yelo ay lumabas si Buri, ang ninuno ng mga Aesir. Si Odin, isa sa mga Aesir, ang itinuturing na hari ng lahat ng mga diyos ng Nordiko.

Isang araw, pinatay ni Odin si Ymir. Mula sa bangkay ni Ymir, nilikha ni Odin ang daigdig. Ang dugo ni Ymir ay nagging dagat, kaniyang laman ang nagging mundo, ang bungo ang nagging kalangitan, mga buto ang nagging kabundukan, at ang kaniyang buhok ang naging mga puno. Ang bagong daigdig na mula sa katawan ni Ymir ang siyang nagging Midgard, ang mundo ng mga tao. Ang kilay ni Ymir ay ginamit bilang bakod na pumapaikot sa daigdig ng mga tao.

Mula sa katawan ni Ymir, tumubo ang punong abo ng Yggdrasil. Ang puno ay may tatlong malalaking ugat na sumusuporta sa tatlong antas ng siyam na daigdig. Sa tatlong ugat nito ay dumadaloy ang tubig. Ang isang ugat ay dumadaloy sa Asgard, ang isa pa sa Jotunheim, at ang ikatlo sa Niflheim. Sa dumaloy na tubig sa Jotunheim ay yumabong si Mimir, ang karunungan. Sa tubig na dumaloy sa Niflheim, yumabong si Nidhogge, ang kadiliman na ngumangatngat sa ugat ng Yggdrasil.

Ang mitolohiyang ito ay nanatiling buhay hanggang sa kasalukuyan, nagging bahagi ng mitolohiya ng kanluran, binabasa, at pinag-aaralan sa buong mundo.

Kolokasyon (Collocation)

- Pag-iisip ng iba pang salita na isasama sa isang salita o talasalitaan upang makabuo ng iba pang kahulugan. Ang Mitolohiya ay isang tradisyonal na salaysay na isinilang mula sa sinapupunan ng kultura ng tradisyong oral? Ang mitolohiya ay isang natatanging kuwento na kadalasang tumatalakay sa kultura, sa mga diyos o bathala at ang kanilang karanasan sa pakikisalamuha sa mga tao. Maaaring nagsimula ang mitolohiya mula nang magtanong ang mga tao tungkol sa pagkakalikha ng mundo at ano ang kanilang tungkulin dito. Mahalaga ang mitolohiya dahil nakapaloob dito ang mga sinaunang paniniwalang panrelihiyon at kultura ng isang bansa at kapupulutan din ito ng aral. Ang mga ito ay maaaring iugnay sa pagtukoy sa pangunahing ideya o paksa ng usapan sa isang akdang pampanitikan

Ang mito ng mga Eskandinaba ay kilala rin bilang mitong Nordiko na nagpasalin-salinsa bibig ng mga taga- Eskandinaba. Ang kanilang mitoay tinatayang nagmula sa mga Nors na mas kilala bilang “Mga tao ng Hilaga” sa Europa. Ang mito ay dating inaaawit ng mga SKALD O manunulang Nors at makikita sa Edda, ang matandang panitikan ng mga Nors.

Ang mitolohiyang Norse ay nagmula sa lahing Eskandinaba na nagsimula noong panahon ng mga Viking na nanirahan noon sa Iceland. Hindi nailathala ng mga Viking ang kanilang mitolohiya dahil ito ay pasalitang ipinapasa sa pamamagitan ng pagkukuwento lamang kung kaya naman maraming bahagi ng mitolohiyang Norse ang hindi nabigyang linaw.

Dahil walang nakalimbag na mga kalipunan ng mga tula, awit at mga kuwento ng mga diyos at diyosa ang mga Viking, si Snorri Sturlurson ay lumikha ng isang akda na pinamagatang Prose Edda o mas kilala bilang Edda na siyang kinapapalooban ng mga kuwento ng mga diyos at diyosa. Ito ang nagbigay anyo sa mitolohiyang Norse. Dahil sa Edda, mas nakilala ng mundo ang kultura ng mga Viking at ang kanilang mga paniniwala.

Ang madalas na tema ng mitolohiyang Norse ay ang paglalakbay ng mga diyos at ang pakikipaglaban nila sa mga higante na mahigpit na kalaban ng mga diyos. Ilan sa mga kilalang diyos ng mitolohiyang Norse ay si Odin, ang pinuno ng mga diyos sa Asgard na tahanan ng mga diyos at diyosa. Ang pinakatanyag na diyos ng mitolohiyang Norse na si Thor ang diyos ng kidlat na siya ring pinakamalakas na diyos. At si Loki, ang mapanlinlang na diyos. Ilan lang sila sa mga diyos at diyosa ng mitolohiyang Norse na makikilala mo sa ating tatalakayin.

Panunuri ng Mitolohiya

Ang pagsusuri ay isang kasanayan na siyang nagbibigay-buhay at diwa sa isang likhang sining. Sa panunuri ng isang akdang pampanitikan, naipapakita ang pagpapahalaga at pagbibigay puri sa akda at pamumuna sa kahinaan nito. Sa pamamagitan ng panunuri, lumilitaw ang mga mensahe na hindi gaanong lantad sa akda na siyang makatutulong sa mga mambabasa upang mas maunawaan ang akda, at mas mabigyang pagpapahalaga ang kultura ng lugar kung saan ito nagmula.

Kinakailangang maging patas sa panunuri upang mas lumitaw ang bisa, kagandahan, at kahinaan ng isang akda na siyang magiging tulay sa mas malawak at komprehensibong pag-unawa sa nilalaman ng isang akdang pampanitikan.

Ang **DULA** ay hango sa salitang Griyego na "drama" na nangangahulugang gawain o kilos?

- Ang dula ay isang akdang pampanitikang ang pinakalayunin ay itanghal. Sinasabing ito ay paglalarawan sa madudulang bahagi ng buhay.
- → Taglay nito ang katangiang umiiral sa buhay ng tao gaya ng pagkakaroon ng mga suliranin o mga pagsubok na kaniyang pinagtagumpayan o kinasawian.
- → Ayon kay Aristotle, ito ay isang sining ng panggagaya o pag-iimita sa kalikasan ng buhay. Ipinakikita nito ang realidad sa buhay ng tao gayundin ang kaniyang mga iniisip, ikinikilos, at isinasaad.
- → Ang trahedyang ay isang dulang ang bida ay hahantong sa kabiguan o malungkot na wakas. Mayroon ding mga uri ng ganitong dulang may malungkot ngunit makabuluhang wakas. Nagsimula ang ganitong uri ng drama mula sa sinaunang Gresya. Kabilang sa mga maagang mga bantog na tagapagsulat ng trahedyang sa Gresya ay sina Aeschylus, Sophocles, at Euripides.
- → Trahedyang rin ang dula kapag ang tema nito'y mabigat o nakasasama ng loob, nakaiiyak, nakalulumos ang mga tauhang karaniwang nasasadlak sa kamalasan, mabibigat na suliranin, kabiguan, kawalan, at maging sa kamatayan. Ito'y nagwawakas nang malungkot.
- → Ang Romeo at Juliet ay isang dulang isinulat ni William Shakespeare tungkol sa dalawang maharlikaang mga angkan na nagkaroon ng alitan kung kaya't naging magkaaway. Nakabatay ang balangkas ng dulang ito sa isang kuwento mula sa Italya na isinaling wika upang maging taludtod bilang "The Tragical History of Romeus and Juliet" (Ang Kalunos-lunos na Kasaysayan nina Romeus at Julieta) ni Arthur Brooke noong 1562 at muling isinalaysay na nasa anyong tuluyan o prosa sa Palace of Pleasure (Palasyo ng Kaluguran) ni William Painter noong 1567.
- → Isang layunin ng may akda na ipakita ang kadalisan ng tunay at wagas na pag-ibig sa pagitan ng dalawang taong nagmamahalan. Ipinakikita rin ng may akda ang magiging bunga kung ang isang tao o mga tao ay walang ganap na pag-intindi sa mga bagay-bagay. Ang kanilang kamatayan ang naging bunga ng hidwaang walang tigil sa pagitan ng dalawang pamilya.

Mga Elemento ng Dula

- → Iskrip – ito ang pinakakaluluwa ng isang dula. Ang lahat ng bagay na isinasaalang-alang sa dula at nararapat na naaayon sa isang iskrip.
- → Gumaganap o Aktor – sila ang nagsasabuhay sa mga tauhan sa iskrip. Sila ang nagbibigay ng dayalogo, nagpapakita ng iba't ibang damdamin at pinapanood na tauhan sa dula.
- → Tanghalan – anomang pook na pinagpasyahang pagtanghalan ng isang dula ay tinatawag na tanghalan. Tanghalan din ang tawag sa kalsadang pinagtatanghalan ng isang dula o silid na pinagtanghalan ng mga mag-aaral sa kanilang klase.
- → Tagadirehe o Direktor – siya ang nagpapakahulugan sa iskrip. Siya ang nagpapasya sa hitsura ng tagpuan, ng damit ng mga tauhan, hanggang sa paraan ng pagganap at pagbigkas ng mga tauhan ay dumedepende sa interpretasyon ng director sa iskrip.
- → Manonood – hindi maituturing na dula ang isang binansagang pagtatanghal kung hindi ito mapapanood ng ibang tao.

Etimolohiya

- Nagmula ito sa salitang etimologia na ang ibig sabihin ay may ibig-sabihin o may kahulugan
- Pag-aaral ng kasaysayan ng salita at kung paano nag-iiba ang kanilang anyo sa paglipas ng panahon.
- Ang epitimolohiya ay ang pag-aaral ng kasaysayan ng mga salita at kung paano nag-iba ang kanilang anyo at ibig sabihin sa paglipas ng panahon
- Ang etimolohiya ay ang pag-aaral ng kasaysayan ng salita at kung paano nag-iiba ang kanilang anyo at kahulugan sa paglipas ng panahon. Hango ang salitang etimolohiya sa salitang Griyego na etimologia na ang ibig sabihin ay may ibig sabihin o may kahulugan.

Mga Paksang Aralin
Panitikan: "Ang aking Pag-ibig" ("How do I love Thee?" Sonnet XLIII, isang tula mula sa Inglatera)
Gramatika: Paggamit ng Tayutay sa pagsulat ng Tula

Ang aking Pag-ibig

"How Do I Love Thee?" (Sonnet XLIII)

Isang Tula mula sa Inglatera

Ni Elizabeth Barret Browning

Isinalin sa Filipino ni Rufino Alejandro

Ibig mong mapabatid, ibig mong malaman
Kung paano kita pinakamamahal?
Tuturan kong lahat ang mga paraan,
Iisa-isahin, ikaw ang umilang.

Iniibig kita nang buong taimtim,
Sa tayog at saklaw ay walang kahambing,
Lipad ng kaluluwang ibig na marating
Ang dulo ng hindi maubos-isipin.

Yaring pag-ibig ko'y katugon, kabagay
Ng kailangan mong kaliit-liitan,
Laging nakahandang pag-utos-utusan,
Maging sa liwanag, maging sa karimlan.

Kasinlaya ito ng mga lalaking
Dahil sa katwira'y hindi paaapi
Kasingwagas ito ng mga bayaning
Marooning umingos sa mga papuri.

Pag-ibig ko'y isang matinding damdamin,
Tulad ng lumbay kong di makayang bathin
Noong ako'y isang musmos pa sa turing
Na ang pananalig ay di masusupil.

Yaring pag-ibig ko ang nakakabagay
Ay ang pag-ibig ko sa maraming banal,
Nanang mangawala ay parang nanamlay
Sa pagkabigo ko at panghihinayang.

Yaring pag-ibig ko ay siyang lahat na,
Ngiti, luha, buhay, at aking hinihinga!
At kung sa Diyos naman sa ipagtalaga
Malibing ma'y lalong iibigin kita.

Ang tulang "Ang Aking Pag-ibig" ay isang tulang pandamdamin o liriko. Ang orihinal na tula na may pamagat na *How Do I Love Thee?* Ay nagtataglay ng labing-apat na taludtod at may sukat na sampung pantig ang bawat taludtod. Ito ay halimbawa ng soneto. Nag-iba lamang ang anyo nito nang isinalin sa Filipino ngunit napanatili nito ang diwa ng tula.

Bukod sa soneto, ilan pang uri ng tulang pandamdamin ay oda, dalit, at elehiya.

Mga Elemento ng Tula

1. Sukat. Ito ay tumutukoy sa bilang ng pantig ng bawat taludtod na bumubuo sa isang saknong.

2. Tugma-. Ito ay isang katangian na hindi angkin ng mga sumusulat ng prosa. Ang tugma ay tumutukoy sa magkakasintunog na huling pantig ng huling salita ng bawat linya.

3. Tono o Indayog. Ito ay tumutukoy sa paraan ng pagbigkas ng bawat taludtod ng tula. Ito ay karaniwang pataas o pababa.

4. Simbolo. Ito ang mga salita sa tula na may kahulugan sa mapanuring isipan ng mambabasa.

5. Talinghaga. Kinakailangan dito ang paggamit ng mga tayutay o matatalinhagang mga pahayag upang pukawin ang damdamin ng mga mambabasa. Isa sa madalas na gamiting talinghaga ang pagpapahayag ng patayutay o tayutay.

Ang paggamit ng **matatalinhagang pananalita** ay isa sa elemento ng tula. Ang paggamit nito ay nagbibigay ng kulay sa kabuuan ng akda. Nagtataglay ito ng malalalim na salita na ang kahulugan ay makikita sa pagkakagamit nito sa loob ng taludtod.

HALIMBAWA

☐ Naniningalang pugas	-	naniligaw
☐ Kabunguguang balik	-	kaibigan
☐ Di mahulugang karayom	-	matao
☐ Nagbibilang ng poste	-	walang gawa/trabaho
☐ Isang kahig, isang tuka	-	naghihirap
☐ Alog na ang baba	-	matanda na
☐ May bulsa sa balat	-	kuripot
☐ Nagtataingang kawali	-	bingi
☐ Di maliparang uwak	-	malawak
☐ Balat-sibuyas	-	sensitibo
☐ Makabagbag damdamin	-	Nakakalungkot
☐ Pagsweldo ng tulisan	-	di mangyayari
☐ Magmamahabang dulang-	-	mag-aasawa